

Vraag je
Club 001-kaart
en steek tot 20%
korting op zak
in de bioscoop.

Club 001-Rekening. Voor 16-24 jarigen.

Ogihy 57/Maether 0187

den
en
heuvel

Conferentiecentrum

hotel
restaurant
taverne

Enjoy the difference!

ZAKENDINERS - BANKETTEN - ONTBIJTMEETINGS
PERSCONFERENTIES - VERGADERINGEN
RESIDENTIELE- EN DAGSEMINARIES

P.S. Als U echt 'The Difference' wil ervaren, bel ons dan meteen!

Geelsebaan 72-74
2460 Kasterlee

Tel. 014/85.04.97
Fax 014/85.04.96

FORUM

Stefaan Depypere *

De verspreiding van de Europese concurrentieregels buiten de Europese Unie

De Europese concurrentieregels moeten ervoor zorgen dat de principes van de eerlijke concurrentie op de Europese interne markt worden nageleefd. Ze zijn steeds een motor van marktintegratie geweest. Zowel de ondernemingen als de lidstaten zijn eraan onderworpen. Tengevolge van de mondialisering van de wereldeconomie is de behoefte ontstaan om ook op internationaal vlak concurrentieregels te laten respecteren. Het is nog niet duidelijk hoe dit kan worden doorgevoerd.

Er zijn verscheidene mogelijke oplossingen, die gelijktijdig kunnen worden nagestreefd: eigen regels "extraterritoriaal" toepassen, multilaterale regels onderhandelen en bilaterale akkoorden afsluiten. De Europese Unie volgt de drie wegen. Op lange termijn is een multilaterale regelgeving wenselijk, maar op korte termijn moet meer verwacht worden van bilaterale akkoorden. In concrete gevallen wordt soms extraterritoriaal opgetreden.

De Unie heeft reeds een groot aantal bilaterale akkoorden afgesloten en heeft er nog een aantal op stapel staan. Het grootste deel van die akkoorden houdt ook een "export" van de Europese regels in. De geassocieerde landen zullen de Europese wetgeving overnemen. Dat zal de eenvoud van het systeem bevorderen. Daarmee zal uiteindelijk iedereen gebaat zijn, niet het minst de Europese ondernemingen. Ook veel ontwikkelingslanden zullen gebaat zijn met een concurrentiewetgeving en met de toepassing ervan. De Unie is bereid hen daarbij te helpen.

* Europese Commissie. Het artikel is een persoonlijke bijdrage, die geenszins bindend kan zijn voor de Commissie.

1. De concurrentieregels binnen de Europese Unie

A. Gemeenschappelijke regels op het niveau van de Unie

Tot voor het Verdrag van Maastricht streefde de Europese Gemeenschap bijna uitsluitend naar de eenmaking van de markt. In een eerste fase werden daartoe de douanetarieven en de kwantitatieve beperkingen afgeschaft en daarna werden, met de operatie "1992", de andere beperkingen aangepakt.

Met het Verdrag van Maastricht is de Gemeenschap kwalitatief uitgediept. In het domein van de economie is er de Economische en Monetaire Unie bijgekomen en bovendien zijn er twee niet-economische dimensies toegevoegd, met name een onderdeel binnenlandse zaken en een onderdeel buitenlands en veiligheidsbeleid.

Het is voldoende bekend dat het eenmakingsproces niet zonder horten of stoten is verlopen en dat bepaalde verwezenlijkingen soms, ten minste gedeeltelijk, ter discussie worden gesteld.

Een belangrijk instrument waarmee de eenmaking werd ondersteund en gevrijwaard, is het geheel van de concurrentieregels uit het EG-Verdrag en het recht dat erop gebaseerd is. Waarover gaat het? In een eengemaakte markt, een grondbeginsel van de Gemeenschap, moeten de ondernemingen overal zaken kunnen doen op voet van gelijkheid. Nu is het mogelijk dat, spijs de wegwerking van alle formele en informele hindernissen, toch grote gedeelten van die markt afgesloten blijven, doordat de principes van de eerlijke concurrentie met voeten worden getreden. De eerlijke concurrentie kan worden verstoord door gedrag van ondernemingen of van lidstaten.

1. Gedrag van ondernemingen

- Ondernemingen kunnen afspraken maken om markten te verdelen, hun produktie te beperken, prijzen af te spreken enz. In 1994 werd bijv. een kartel beboet van ondernemingen uit de cementsector. De ondernemingen hadden afgesproken elkaar geen concurrentie aan te doen in elkaars nationale markt.

Regel

Dergelijke afspraken tot kartelgedrag, die de handel tussen de lidstaten kunnen beïnvloeden, zijn ingevolge artikel 85 EG verboden en automatisch nietig. In de gevallen waarin dergelijke afspraken toch gunstig zijn voor de technische of economische vooruitgang, kunnen

uitzonderingen worden gemaakt op het verbod voor zover de consumenten een deel van het voordeel krijgen, de concurrentie niet volledig wordt uitgeschakeld en de concurrentiebeperkingen in verhouding staan tot het goede doel.

- Ondernemingen kunnen zich in een dominante positie bevinden op het geheel of op een deel van de markt en daar misbruik van maken. Een recent voorbeeld is dat van de firma Tetrapak, die haar dominante positie gebruikte om te vermijden dat concurrenten in de markt zouden kunnen treden.

Regel

Het is niet verboden een dominante positie te verwerven, maar de misbruiken ervan die de handel tussen de lidstaten kunnen beïnvloeden, zijn ingevolge artikel 86 EG verboden. Misbruiken bestaan er onder meer in oneerlijke prijzen of voorwaarden te bedingen, de produktie, verkoop of technische vooruitgang te beperken, leveringen te weigeren, ongelijke voorwaarden toe te passen voor gelijksoortige verrichtingen, en de partijen verplichtingen op te leggen die met de aard van de eigenlijke transactie niets te maken hebben.

- Fusies waarbij dominante ondernemingen betrokken zijn, kunnen leiden tot situaties die vanuit concurrentieoogpunt ongewenst worden geacht. Toen de Franse firma Aerospatiale zich voornam het Canadese de Havilland over te nemen, dreigde ze meteen alle concurrentie weg te nemen in de bouw van kleine vliegtuigen.

Regel

Ingevolge Reglement 4064/89 moeten fusies met een Europese dimensie worden gemeld bij de Europese Commissie, zodat ze er kunnen worden bestudeerd en beoordeeld. Soms wordt de fusie verboden of slechts onder voorwaarde van gedeeltelijke afstoting van bepaalde activiteiten toegestaan.

2. Gedrag van lidstaten

Lidstaten kunnen de structuur van de markt beïnvloeden

- Lidstaten kunnen commerciële staatsmonopolies oprichten. Die ondernemingen zouden bij hun aan- of verkoop van goederen kunnen discrimineren naar gelang van de oorsprong van die goederen. Een land zou bijvoorbeeld de produktie en verkoop van alcoholische

dranken kunnen monopoliseren en het monopolie de opdracht geven enkel nationale goederen aan te kopen.

Regel

De lidstaten moeten, ingevolge artikel 37 EG, ervoor zorgen dat dergelijke discriminaties worden opgeheven.

- Openbare ondernemingen of ondernemingen waaraan de lidstaten bijzondere of exclusieve rechten toekennen, zouden in een concurrentieloze situatie terecht kunnen komen. Dat is bijvoorbeeld het geval geweest in de sector van de telecommunicatie.

Regel

De lidstaten mogen, ingevolge artikel 90 EG, ten gunste van deze ondernemingen geen maatregelen treffen die tegen de regels van het Verdrag en in het bijzonder de concurrentieregels zouden ingaan. De ondernemingen die een opdracht van algemeen maatschappelijk belang moeten vervullen, zijn ook onderworpen aan de concurrentieregels, voor zover de toepassing daarvan hen niet belet hun opdracht uit te voeren.

Lidstaten kunnen hun financiële macht gebruiken en steun verlenen

- Ten slotte kan de concurrentie verstoord worden door steunmaatregelen van de lidstaten voor bepaalde ondernemingen of de produktie van bepaalde goederen. Een voorbeeld is de steun voor de Belgische textielsector.

Regel

In principe is steun ingevolge artikel 92 EG verboden. Sommige types van steun vallen niet onder het verbod (bijv. in geval van natuurrampen) en voor andere types kan een uitzondering gemaakt worden (bijv. voor regionale steun). Enkel de Commissie kan uitzonderingen toestaan. Dat stelt haar in staat de voorwaarden en de steunpercentages te bepalen. Steun wordt toegestaan als middel om positieve "externe economische gevolgen" van investeringen te internaliseren.

De Europese Commissie heeft getracht deze regels gaandeweg steeds strikter toe te passen. De toepassing van de regels ten aanzien van ondernemingen en steunmaatregelen verloopt zonder noemenswaardige betwisting ten gronde vanwege de lidstaten, maar inzake ondernemingen met speciale rechten is nog baanbrekend werk nodig.

De Commissie moet zich daarbij bedienen van richtlijnen of beschikkingen, en die worden door de lidstaten niet altijd met evenveel enthousiasme begroet. De richtlijnen inzake telecommunicatie kunnen als een succes worden vermeld - in 1998 gaat de markt volledig open en de praktische gevolgen van de toegenomen concurrentie zijn nu reeds merkbaar - maar op andere domeinen zoals energie, openbaar vervoer en postdiensten valt nog veel te doen. De mogelijkheden tot kwaliteitsverbetering van het aanbod onder druk van de concurrentie zijn in deze sectoren enorm.

Een ander sectortype waarin een striktere toepassing van de concurrentieregels tot een vermindering van de monopolierentes zou kunnen leiden, is dat van de commerciële "vrije beroepen" (apotheken, notariaten enz.). Misschien is op dit vlak veeleer voor de lidstaten een rol weggelegd.

B. De concurrentieregels van de lidstaten

De Europese concurrentieregels zijn enkel toepasselijk voor zover de handel tussen lidstaten wordt beïnvloed. Nu is dat in een eengemaakte markt heel dikwijls het geval, zeker in de kleinere lidstaten. Het Hof van Justitie heeft "de beïnvloeding van de handel" ook heel ruim beoordeeld. Bij het geringste effect op de handel zijn de Europese regels van toepassing (Baker & McKenzie, blz. 2).

Toch heeft het zin ook op het niveau van de lidstaten een moderne concurrentiewetgeving in te voeren. Dat is wellicht het duidelijkst in het geval van de fusieregeling. De Europese regeling behandelt enkel fusies van Europees belang, zodat het raadzaam is de fusies van lokaal belang in de lidstaten te behandelen.

Meer in het algemeen wordt in toenemende mate het belang erkend van de concurrentiepolitiek als belangrijk ingrediënt van een succesvolle economische politiek. Sommige traditionele instrumenten van economische politiek kunnen niet meer onafhankelijk worden ingezet en de overheid kan haar doelstellingen van tewerkstelling en groei het beste bereiken door een gunstig ondernemingsklimaat te creëren (XXIIIe Rapport over het Mededingingsbeleid, § 17). Om daarop in te kunnen spelen is het voor de lidstaten van de Unie belangrijk dat zij ook een eigen

concurrentiepolitiek voeren die de Europese politiek aanvult (Fingleton, blz. 16).

Sommige lidstaten hebben overigens een lange traditie, die in het geval van Duitsland zelfs ouder is dan de Europese Gemeenschap en die naar het voorbeeld van de Amerikaanse antitrustwetgeving werd opgezet. Het is nuttig terloops te vermelden dat de lidstaten niet verplicht zijn om hun wetgeving op de Europese regels af te stemmen. Toch doen ze dat gaandeweg op vrijwillige basis (Wolf).

2. De mondialisering van de economie

Een van de meest fascinerende ontwikkelingen van de laatste decennia is de toenemende mondialisering van de economie. De economie is mondiaal geworden, zowel voor de consument als voor de producent en de overheid. Deze evolutie is natuurlijk al lang aan de gang (Baeck), maar ze is door de volgende factoren versneld:

- de technologische evolutie. Transport en communicatie tegen lage prijzen hebben sterk bijgedragen tot de verkenning van de wereld door grote massa's in alle richtingen.
- politieke evoluties. Uiteraard is er de val van het systeem van de planeconomieën, maar ook in andere landen is er een beweging naar meer openheid. Ook de onderhandelingen over tariefverminderingen werden uitgebreid naar andere domeinen.
- reglementaire evoluties die volgden op de politieke.

De consument krijgt een wereldaanbod van producten gepresenteerd. Dat is niet nieuw, maar de variëteit van het assortiment stijgt voortdurend en bovendien verdwijnen vaak de toegevoegde lokale kenmerken van de producten. De producten krijgen bijvoorbeeld hun eindverwerking niet meer in het land van bestemming en ze worden er niet meer naverpakt. De consument kan ook beschikken over een groot internationaal dienstenaanbod.

De producenten moeten met de internationale markt rekening houden bij hun aankoop-, verkoop- en produktiebeslissingen (Depypere, blz. 67-70). Velen moeten hun berekeningen opnieuw maken om te weten te komen waar ze zich het best kunnen vestigen om zo gunstig mogelijk te produceren en terzelfder tijd hun traditionele markten te bedienen of

nieuwe markten te veroveren. Dat kan in verscheidene richtingen gaan. Soms is het raadzaam lokale vestigingen te sluiten, omdat de afscherming van de lokale markt is opgeheven en de schaalvoordelen pleiten voor een centrale produktie. In andere gevallen maakt de marktopening voor diensten het mogelijk een lokale vestiging te gaan beheren waar dat voordien niet kon.

Tamelijk nieuw is de mate waarin de overheid bij het bepalen van haar politiek rekening zal moeten houden met de wijde wereld. Ze wordt beperkt in haar mogelijkheden om zelfstandig op te treden. Ze moet spaargeld omzichtig aantrekken, ze moet een goed onderwijsstelsel ontwikkelen, ze kan zich in feite geen slechte infrastructuur of slechte dienstverlening meer veroorloven. Doordat de ondernemingen mobiel worden, moet de overheid ze een gunstige werkomgeving bieden. "So governments are reduced to mere corporate managements, competing to attract savings, companies and elites to their territories. This is a game that demands a degree of international refereeing" (Colchester, blz. 14-15). Het eerste deel van het citaat is een vaststelling, het tweede deel is een conclusie, die heel belangrijk is voor het concurrentiebeleid.

3. Concurrentiebeleid en mondialisering

De mondialisering van de economie heeft twee belangrijke gevolgen voor het concurrentiebeleid.

Ten eerste worden alle landen die in de mondiale economie willen functioneren, bijna verplicht om een concurrentiewetgeving in te voeren en toe te passen. Ze moeten dat in de eerste plaats doen om efficiënt te blijven, want een economie waar kartels, misbruiken van monopolies en dergelijke gedoogd worden, werkt suboptimaal en zal moeite hebben om de internationale concurrentie aan te kunnen. Ze moeten dat echter ook doen om aanvaard te worden als medespelers in de mondiale economie. Tegen landen die hun eigen ondernemingen toelaten om kartels, monopolies enz. te gebruiken om andere markten beter aan te kunnen, worden in toenemende mate handelsbeschermende maatregelen genomen. Tijdens de periode 1980-1992 werden meer dan 2.000 antidumping- en antisubsidiemaatregelen ingevoerd (Khemani en Dutz, blz. 30).

Ten tweede ontstaat er een behoefte aan internationale regelgeving, omdat sommige concurrentievervalsingen grensoverschrijdend zijn en door nationale overheden niet behoorlijk aangepakt kunnen worden. Voor dit probleem zijn er drie oplossingen:

- 1 Ofwel kunnen de concurrentieautoriteiten hun regels buiten hun eigen gebied gaan toepassen. Men treedt bijvoorbeeld op tegen een kartelovereenkomst die elders is afgesloten maar die een effect heeft op het eigen gebied. Deze optie roept vragen op inzake soevereiniteit en veroorzaakt daardoor wrevel. Ze brengt ook praktische problemen mee, bijvoorbeeld inzake de verzameling van bewijzen. Ze is de facto voorbehouden voor grote landen of groepen van landen. De Verenigde Staten passen die "extraterritorialiteit" actief toe en de Europese Unie kan dat ook doen ingevolge de "effect-doctrine": zodra er een effect is van de overeenkomst op de Europese markt, zijn de Europese concurrentieregels toepasbaar, ook als de overeenkomst buiten de Unie is afgesloten en de ondernemingen niet binnen de Unie zijn gevestigd. Dat was het geval bij de actie tegen het papierdeegkartel.
- 2 Ofwel moet worden gezocht naar een internationale afspraak over gemeenschappelijke minimumregels, bijvoorbeeld in het kader van de Wereldhandelsorganisatie. De Europese Unie denkt er actief over na hoe dat zou kunnen (XXIIIe Rapport over het Mededingingsbeleid, § 107).
- 3 Ofwel moeten bilaterale akkoorden worden afgesloten. De Europese Unie is daar actief mee bezig. Met de landen die geen globaal verdrag afsluiten, zoals de Verenigde Staten, worden specifieke concurrentieakkoorden opgemaakt. Met andere landen zijn er globale associatie- en handelsverdragen. In de nieuwe versies van die verdragen worden concurrentieclausules opgenomen. Deze volgen het model van de Europese regels, waardoor de Unie haar regels dus exporteert naar een groot aantal landen. De graad van detail hangt uiteraard af van de mate van integratie van het betrokken land in de economie van de Unie.

Een groep experts die daarover in opdracht van de Europese Commissie heeft nagedacht - de "Groep-Van Miert" - beveelt in haar rapport aan om internationale regelgeving na te streven. De groep stelt voor om daarover een plurilaterale discussie te starten. Terzelfder tijd beveelt ze aan om bilaterale akkoorden af te sluiten (Europese Commissie, blz. 26). In feite sluit de Europese Gemeenschap sinds enige tijd dergelijke bilaterale akkoorden af (voor een lijst met data en duur, zie Depypere e.a., Spring 1995, blz. 55-56).

4. De concurrentiebepalingen in de verscheidene types van akkoorden

A. Basisvaststelling: twee types van akkoorden

Met een groot aantal landen worden globale verdragen afgesloten. Dat zijn verdragen die verscheidene beleidsdomeinen regelen die onder het Unieverdrag vallen, van tariefafbouw tot culturele samenwerking. In die verdragen wordt sinds enkele jaren een onderdeel "concurrentie" ingelast. Vooral als het buurlanden van de Unie betreft, bevat dit gedeelte zowel regels ten gronde als regels inzake procedure. Hoe nauwer de handelsrelatie, des te meer wordt er op aangedrongen dat de regels ten gronde die zijn van het EG-verdrag.

Met een aantal landen heeft de Europese Unie geen globale verdragen afgesloten. Verscheidene van die landen voeren evenwel een actieve concurrentiepolitiek, zodat het zinvol is specifieke akkoorden inzake concurrentie af te sluiten om een samenwerking in concrete gevallen mogelijk te maken. De akkoorden regelen dus enkel procedurekwesties.

B. Overzicht van de groepen van akkoorden

1. Het akkoord met de Verenigde Staten

Met de Verenigde Staten is er geen globaal verdrag. Anderzijds voeren zowel de Verenigde Staten als de Gemeenschap een actieve concurrentiepolitiek en zijn er, door de sterk ontwikkelde economische relaties, regelmatig gevallen van concurrentievervalsing die beide overheden aanbelangen. Met de concurrentieoverheden van de VSA heeft de Gemeenschap een samenwerkingsakkoord afgesloten om gegevens over gevallen uit te wisselen wanneer de andere partij aanzienlijke belangen heeft bij het geval. De contacten verlopen rechtstreeks tussen concurrentieoverheden: aan Europese zijde de Commissie met haar operationele administratie (Directoraat-generaal IV), aan Amerikaanse zijde de "Federal Trade Commission" en de antitrustafdeling van het "Department of Justice". Het akkoord bevat ook ondersteuningsclausules, waarbij de partijen onder voorwaarden beloven elkaar te helpen door bepaalde acties te ondernemen (positieve ondersteuning) of door bepaalde acties juist niet te ondernemen als die de andere partij zouden hinderen (negatieve ondersteuning). Het akkoord bevat geen clausules over de

regels ten gronde. Er is met name geen aanpassing van wetgevingen voorzien en het is dus ook geen geval van "export" van de Europese regels.

2. Akkoorden met andere niet-Europese OESO-landen

De Europese Commissie heeft van de Raad een mandaat gekregen om met Canada een soortgelijk akkoord als met de VSA te onderhandelen. Ze is met die onderhandelingen begonnen. De vraag of met andere landen, zoals Japan en Australië, een akkoord moet worden onderhandeld, zal pas later aan de orde komen.

3. De concurrentiebepalingen van de "Europa-akkoorden"

Met tien landen¹ uit Midden-Europa heeft de Unie de "Europa-akkoorden" afgesloten. Dat zijn globale verdragen. Zij bepalen een snelle en asymmetrische afbouw van douanetarieven (de Unie bouwt sneller af dan de geassocieerde landen) en verscheidene andere vormen van samenwerking. Concurrentieregels komen op twee manieren voor in de akkoorden. Ten eerste zijn een aantal bepalingen ten gronde uitdrukkelijk in de teksten van de akkoorden opgenomen. Het betreft regels inzake afspraken (artikel 85 EG), misbruik van dominante posities (artikel 86 EG), staatssteun (artikel 92 EG), commerciële staatsmonopolies (artikel 37 EG) en openbare ondernemingen of ondernemingen met speciale of exclusieve rechten (artikel 90 EG).

Ten tweede is bepaald dat de geassocieerde landen op een aantal vlakken, onder meer inzake concurrentie, hun wetgeving zullen aanpassen aan de Europese. De Europese regels worden dus naar deze landen geëxporteerd.

Belangrijk is ook dat afzonderlijke toepassingsakkoorden afgesloten moeten worden, zowel inzake regels ten aanzien van ondernemingen (artikels 85 en 86 EG) als inzake staatssteun (artikel 92 EG).

Dit garandeert dat de regels ook effectief kunnen worden toegepast en dat de Europese Commissie in concrete gevallen met de overheid van het geassocieerde land kan samenwerken. De toepassingsakkoorden bevatten clausules over samenwerkingsprocedures, net zoals het ak-

¹ Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, Slovaakse en Tsjechië, de Baltische Staten en Slovenië.

koord met de Verenigde Staten. Ook hier hoeft de uitwisseling van gegevens dus niet via de diplomatieke kanalen te verlopen. Het diplomatieke circuit wordt slechts ingeschakeld als de concurrentiespecialisten geen overeenstemming kunnen bereiken.

Het voordeel voor de Europese ondernemingen is dat ze erop kunnen vertrouwen dat in Midden-Europa eenzelfde verzameling regels van toepassing is als in de Unie. Ze kunnen derhalve werken in een vertrouwde juridische omgeving. Op te merken valt dat dit niet beperkt blijft tot concurrentie. Aan het einde van het proces moet het grootste gedeelte van de economische wetgeving gelijkgeschakeld zijn. Door de directe contacten tussen concurrentieoverheden worden de zaken ook sneller en efficiënter behandeld.

Tijdens de Europese topbijeenkomst in Kopenhagen van juni 1993 werd een verdere integratie in het vooruitzicht gesteld en op de top van Essen in december 1994 werd een aansluiting van deze landen bij de Unie aangenomen. Ook werd besloten dat het respecteren van de concurrentiebepalingen door de geassocieerde landen een belangrijke aanzet zal zijn voor de Unie om haar handelsmaatregelen op te geven. Verder werd onder meer besloten dat een "Witboek" moest worden opgemaakt om na te gaan welke wetgeving de Middeneuropese landen nog moesten aanpassen. Het "Witboek" werd door de top van Cannes van juni 1995 goedgekeurd. Eens te meer werd de centrale rol van het concurrentiebeleid onderstreept.

4. De concurrentiebepalingen in de associatieakkoorden met de landen rond de Middellandse Zee

De Unie hernieuwt en moderniseert haar akkoorden met de landen rond de zuidelijke oever van de Middellandse Zee. In alle akkoorden zijn concurrentiebepalingen volgens het patroon van de "Europa-akkoorden" met Midden-Europa opgenomen. Hetzelfde geldt grosso modo voor het douane-unieakkoord met Turkije.

5. Het akkoord met de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA)

Het Verdrag over de Europese Economische Ruimte (EER) bevat ook concurrentieclausules waarbij de Europese regels geëxporteerd worden. Historisch was dat het eerste belangrijke akkoord in die zin. Doordat drie belangrijke lidstaten van de EVA ondertussen lid zijn geworden van

de Unie, heeft het EER-verdrag uiteraard veel aan belang ingeboet. Het bestaande EER-verdrag blijft verder van toepassing tegenover de resterende landen (Noorwegen, Liechtenstein en IJsland). Zwitserland heeft ervoor gekozen buiten de EER te blijven.

6. Akkoorden inzake partnerschap en samenwerking

Met de nieuwe onafhankelijke staten uit de vroegere Sovjet-Unie worden eveneens akkoorden afgesloten die concurrentieclausules bevatten. De Europese concurrentieregels worden niet uitdrukkelijk als gemeenschappelijke regels ten gronde vermeld in de akkoorden. Voor de meest nabije landen (Rusland, Wit-Rusland, Oekraïne, Moldavië) is er wel een aanpassing aan de Europese concurrentieregels voorzien, zodat uiteindelijk dezelfde regels ten gronde zouden moeten gelden. Er zijn ook geen toepassingsregels bepaald, zodat eventuele vragen of conflicten via de algemene gemeenschappelijke comités moeten worden behandeld. In de praktijk ontmoeten de concurrentieoverheden - voor Rusland is dat het "SCAP" - elkaar in bilaterale werkgroepen (Depypere e.a., Summer 1995, blz. 57).

7. Andere akkoorden

In sommige andere akkoorden wordt (of zal worden) verwezen naar de concurrentieregels. Enkele voorbeelden zijn de akkoorden in onderhandeling met Zuid-Afrika, Mercosur, Mexico, Chili.

In het algemeen kan worden gesteld dat alle landen er belang bij zouden hebben, om de redenen uit punt 3, een concurrentiewetgeving in te voeren en toe te passen. Een concurrentiewetgeving is een omgevingsfactor die de economische ontwikkeling ondersteunt. Ze moet ook onrechtstreeks een aantal functies overnemen die in een geleide economie door andere instrumenten worden verzekerd, zoals prijscontrole. Vele ontwikkelingslanden geven zich daar rekenschap van en werken actief aan hun concurrentiepolitiek (M' Barek, 1995). De instellingen van Bretton Woods (het IMF en de Wereldbank) ondersteunen die tendens door de invoering van een concurrentiepolitiek als een voorwaarde te stellen om een krediet te verkrijgen. De Europese Unie toont een grote bereidheid om die landen daarbij te helpen door het financieren van technische ondersteuningsprogramma's. Terloops zij opgemerkt dat het Europese model van concurrentieregels voor de ontwikkelingslanden wellicht beter toegankelijk is dan het Amerikaanse model. In de Unie is er meer

codificatie, terwijl in de Verenigde Staten gewerkt wordt met een "rule of reason". Wanneer een concurrentiepolitiek wordt ingevoerd, brengt een grotere codificatie allicht meer zekerheid en een grotere toegankelijkheid van de politiek voor niet-specialisten. De ondernemingen moeten minder snel een beroep doen op gespecialiseerde juristen. De "rule of reason" vergt meer economische en juridische analyse van ieder individueel geval.

Besluit

De Europese concurrentiepolitiek heeft de eenmaking van de markt in de Unie ondersteund en ze draagt er verder toe bij dat de voordelen van de interne markt niet verloren gaan. De mondialisering van de wereldeconomie houdt in dat er een soort eengemaakte markt op wereldvlak ontstaat. In die mondiale markt is een belangrijke rol weggelegd voor de concurrentiepolitiek. Ze zal ertoe bijdragen het aantal handelsconflicten te verminderen.

Voor de ondernemingen is het ook belangrijk te weten of er concurrentieregels worden toegepast in de landen waarmee ze handel drijven of waar ze investeren. De Europese Unie ondersteunt de invoering van concurrentieregels, bij voorkeur volgens het Europese model. Door de vele verdragen die de Unie afsluit, slaagt ze erin de geassocieerde landen ertoe te brengen om concurrentieregels in te voeren en toe te passen. Dat deze regels het Europese model volgen, zal de eenvoud van het systeem bevorderen. De geassocieerde landen zelf, maar ook de Europese ondernemingen zullen daar uiteindelijk baat bij vinden.

Bibliografie

- BAECK, L. (1971), *De wereld is ons dorp*, Tielt, Lannoo, 226 blz.
BAKER & MCKENZIE, Brussels Office (1994), *The New Belgian Law on Protection of Economic Competition*, 52 blz.
COLCHESTER, N. (1994), "The slow death of the nation-state", in: *The world in 1995*, The Economist Publications, blz. 14-15.
DEYPERE, S. (1994), "Verre investeringen door kleine en middelgrote ondernemingen", in: *Strategisch bekeken*, liber amicorum voor Prof. André Van Cauwenbergh, Gent, Mys en Breesch, blz. 67-75.

- DEPYPERE, S., T. JAKOB en B. CARTON (Spring 1995), "International Dimension of Competition Policy: Summary of the Most Important Recent Developments", *Competition Policy Newsletter*, Europese Commissie, blz. 54-56.
- DEPYPERE, S., T. JAKOB en B. CARTON (Summer 1995), "International Dimension of Competition Policy: Summary of the Most Important Recent Developments", *Competition Policy Newsletter*, Europese Commissie, blz. 55-58.
- EUROPESE COMMISSIE (1995), *XXIIIe Rapport over het Mededingingsbeleid 1993*, 629 blz.
- EUROPESE COMMISSIE (1995), *Competition policy in the new trade order: strengthening international cooperation and rules*, Luxemburg, EUROP, 64 blz.
- FINGLETON, J. (1993), *The Effect of Competition Policy on the Economy*, paper voor de IBEC Competition Law and Policy Conference, 20 blz.
- KHEMANI, S. en M. DUTZ (1995), *The instruments of competition policy and their relevance for economic development*, World Bank, Private sector development department, occasional paper nr. 22, 46 blz.
- M'BAREK, M. (1995), openingstoespraak voor het "Atelier Africain de la Concurrence", in oktober 1995 in Tunis gehouden ter voorbereiding van de UNCTAD-conferentie van november 1995. Artikel in *La Presse*, Tunis, 18 oktober 1995.
- WOLF, D. (1995) (voorzitter van het Bundeskartellamt), toespraak voor het Studienverein für Kartellrecht, Brussel, 12 mei 1995.

Abstract

The Introduction of European Competition Rules Outside the European Union

The European rules on competition aim at maintaining the principles of fair competition in the European internal market. They have been a motor for market integration. Both companies and the member states are subject to the rules. Following the globalisation of the world economy there is a need now to enforce a set of competition rules internationally. It is not clear yet how this can be achieved. There are various possibilities that can be pursued simultaneously: extraterritoriality, multilateralism and bilateral agreements. The European Union does not exclude any option. In the long run a multilateral code is preferable, but in the short run more can be expected from bilateral agreements. The Union has already concluded a large number of bilateral agreements and it is preparing some more. Many of these agreements also provide for an "export" of the European rules. The associated countries will take over the European legislation. This will enhance the simplicity of the system. In the end everyone should benefit, especially the European companies. Many developing countries should also benefit from introducing and enforcing competition laws. The Union is ready to assist them.

Boekbesprekingen

Algemene economie

The Future of Central Banking

Forrest Capie e.a., The Future of Central Banking: The Tercentenary Symposium of the Bank of England
Cambridge, Cambridge University Press, 1994, xiv + 362 blz. - Prijs: 35 GBP
ISBN 0-521-496-349

Dit boek is het produkt van een symposium over "The Future of Central Banking", dat georganiseerd werd ter gelegenheid van de driehonderdste verjaardag van de Bank of England en plaats had in Londen op 9 juni 1994. Het symposium werd bijgewoond door meer dan 130 gouverneurs of voormalige gouverneurs van centrale banken.

De hoofdmoot van het boek wordt gevormd door twee academische papers die in opdracht van de Bank of England voor dit symposium geschreven zijn: "The development of central banking" van Goodhart, Capie en Schnadt en "Modern central banking" van Stanley Fischer. Die bijdragen worden becommentarieerd door vooraanstaande presidenten van centrale banken. Het boek bevat ook de zeer heldere en intelligente Per Jacobsson-lezing van Alexander Lamfalussy ("Central banking in transition") en een paneldiscussie door een aantal eminente voormalige gouverneurs (Volcker, Pöhl en de Larosière) over "The philosophy of central banking".

De paper van Goodhart, Capie en Schnadt brengt een interessant historisch overzicht van het centraal bankieren van de 17de eeuw tot nu. Vier thema's worden uitgewerkt: de

evolutie van de macro-economische doelstellingen van de centrale banken, de relaties tussen de centrale banken en de regeringen, de relaties tussen de centrale banken en de commerciële banken, en de evolutie van meer academische ideeën en theorieën over centraal bankieren. Bovendien worden in twee bijlagen de belangrijkste centrale banken beschreven. Niettegenstaande dit ruime overzicht domineert soms toch het Britse perspectief (bijv. blz. 83). De bijdrage van Stanley Fischer is toegespitst op de periode na de Tweede Wereldoorlog, het moderne centrale bankieren. Hij analyseert ten gronde de naoorlogse inflatie, vooral verbonden met het conflict tussen de korte en de lange-termijneffecten van het monetair beleid en met de verlokkingen van een monetaire financiering van overheidstekorten. Hij besluit met een voorstel voor een charter van een moderne centrale bank.

Wat opvalt bij de discussies tussen de deelnemers is de zeer ruime consensus over prijsstabiliteit als doelstelling van het monetair beleid. Dat is niet altijd populair, aangezien een strak monetair beleid noodzakelijk is bij inflatoire impulsen: "it is the role of the central banker to take away the punch bowl, just when the party is getting going" (blz. 60). Ook was er een ruime consensus dat de onafhankelijkheid van de centrale bank de beste waarborg is voor zulk een beleid op middellange termijn. Natuurlijk moet die onafhankelijkheid samengaan met een verantwoording van het gevoerde beleid.